

Αφιέρωμα:
ΠΟΝΤΙΑΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

επαλμογράφος

Τετραμηνιαία μαθητική εφημερίδα
του 2^{ου} ΕΠΑ.Λ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

2^ο ΕΠΑ.Λ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ (2017)
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' - Αριθμός φύλλου 002

Φεβρουάριος 2022

επαλμογράφος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: τομέας ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
2^{ου} ΕΠΑ.Λ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

ΤΙΜΗ ΦΥΛΟΥ: ΑΠΛΗΣΙΑΣΤΗ

«...χτυπούσαν ανελέητα
τα παιδιά με τα μαστίγια
και τα τρυπούσαν με τα ξίφη
τους για να μην κλαίνε...»

➤ 5

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

Ακρυλικά
από την Κρίσα Ντεμίρις
τιμ. Γραφικών Τεχνών
Β' ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΒΡΑΒΕΙΟ
ΣΕ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΠΑ ΤΟΝ ΠΟΝΤΟ

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΟΝ ΠΟΝΤΟ

➤ 2-3

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Ηλιάντα Τσακίρακη

“Την πατρίδαμ’ έχασα”
Ένας θρήνος που
δεν θα καταφέρει ποτέ κανείς
να διαγράψει από
τα κύτταρα της μνήμης μας
γίνεται heavy metal
από τους Enemy Of Reality

Υπέροχη διασκευή ακραίου ήχου με παραδοσιακό

➤ 6

Ένα γκράφιτι
αφιερωμένο
στη Γενοκτονία
των Ποντίων
και στην
προσφυγιά.

➤ 4

Genocide

ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ

«Θέλαμε
να μεταφέρει τον πόνο
και το μήνυμα
των Ποντίων»

➤ 4

Γεύσεις κι αρώματα με μνήμη

Μια βαλίτσα με αναμνήσεις.
Ένα κλειδί, λίγο κανέλλα
& μια παλιά φωτογραφία!

➤ 8

«Η μπάντα»

του Νίκου Ασλανίδη

Ένα συγκλονιστικό ντοκιμαντέρ βασισμένο
στην αληθινή ιστορία του μοναδικού επιζήσαντα
από τη φιλαρμονική της Κερασούντας

➤ 6

Καλομένες & Λυκογιαγιάδες

...αν τις βρει κάποιος
θα μας «μαέψει»...

➤ 8

Χαλαρώνουμε...

με παιχνίδια, παροιμίες, ανίγματα

➤ 8

Ο χορός των θεών

Η αφήγηση της ιστορίας
του Ποντιακού Ελληνισμού
με τη γλώσσα του σώματος.

Κάθε χειρονομία, κίνηση,
και ένας κώδικας
που χρειάζεται
αποκρυπτογράφηση.

➤ 7

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χαλαρώνουμε...

με παιχνίδια, παροιμίες, ανίγματα

➤ 8

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ (2017)
 ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' - Αριθμός φύλλου 002
 επταΜΟΓΡ@ΦΟΣ
 ΕΚΔΟΣΕΙΣ: τούριΣ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
 2^η ΕΠΛ.Λ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

2^η ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΕΠΛ.Λ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

Διεύθυνση:
 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ 40 & ΛΑΧΑΝΑ

Πόλη:
 ΝΕΑ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ-14342

Τηλέφωνο:
 210-25 17 219

Fax:
 210-25 84 840

Email:
mail@2epal-n-filad.att.sch.gr

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΚΔΟΣΗΣ, ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ & ΕΙΚΟΝΩΝ:
 Δήμητρα Αργυροπούλου, Καλλιτεχνικών Σπουδών

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ:
 Μαρία Γαϊτανάκη, Φιλολόγος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣΗΣ:
 Κώστας Κωνσταντίνου, Ιατρικών Εργαστηρίων

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΟΙ:
 Χρήστος Διέλας, Κωνσταντίνος Κατσογιάννης, Πέτρος Κρασόπουλος, Δήμητρα Χαμπέρη

ΡΕΠΟΡΤΑΖ:
 Ορέστης Αβραάμ Σιδηράς

ΣΥΝΤΕΛΕΣΗ:
 Κωνσταντίνος Κατσογιάννης, Μαρία Παππά

ΑΦΙΣΣΕΣ:
 Βασιλική Φιλιππάκου

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ:
 Κρίσνα Ντεμίρις

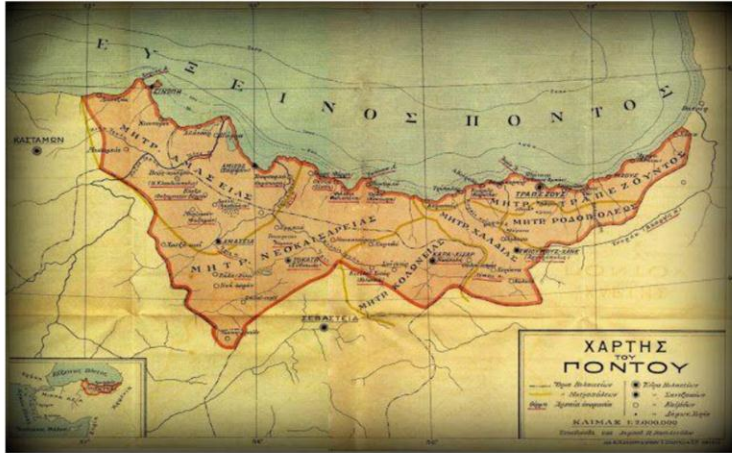
ΣΚΙΤΣΑ:
 Ιωάννα Μπαζεβανίδη

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
 Μαρία Παππά

LAY OUT & LOGO DESIGN:
 Δήμητρα Αργυροπούλου, Καλλιτεχνικών Σπουδών

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΟΝ ΠΟΝΤΟ

Από τους Δήμητρα Χαμπέρη & Πέτρο Κρασόπουλο. Φωτογραφίες από τη Μαρία Παππά

Κατοίκησα μια χώρα που 'βγαίνει από την άλλη, την πραγματική, όπως τ' όνειρο από τα γεγονότα της ζωής μου. Την είπα κι αυτήν Ελλάδα και τη χάραξα πάνω στο χαρτί να τηνε βλέπω. Τόσο λίγη έμοιαζε, τόσο άπιαστη. Κι έπιασα σιγά - σιγά να δένω λόγια σαν διαμαντικά να την καλύψω τη χώρα που αγαπούσα. Μην και κανείς ιδεί το κάλλος. 'Η κι υποψιαστεί πως ίσως δεν υπάρχει.

Οδυσσέας Ελύτης - «Μικρός Ναυτίλος»

Η ιστορία των Ελλήνων του Πόντου ξεκινά παραμυθένια!!!... Η χώρα γύρω από τον Εύξεινο κατέχει σημαντική θέση σε μερικούς από τους πιο όμορφους μύθους: Από τις πολεμοχαρείς Αμαζόνες και τη βασιλίσσα τους Ιππολύτη μέχρι το ταξίδι του Φρίξου και της Έλλης στην πλάτη του ιπτάμενου χρυσόμαλλου κριαριού και έως την εκστρατεία των Αργοναυτών, του Ιάσονα στην Κολχίδα.

Από την εποχή του Ομήρου η λέξη «Πόντος» σημαίνει θάλασσα... Θάλασσα αναπεπταμένη και πλατιά, ανήσυχο και ανοιχτό πέλαγος. Σε αρκετούς αρχαίους συγγραφείς ο όρος Πόντος ταυτίζεται με τον Αξενο (κατ' ευφημισμόν Εύξεινο) Πόντο, την τρικυμισμένη και την σκουρόχρωμη την Μαύρη Θάλασσα.

Αυτήν που αντίκρισαν από τα βουνά οι μύριοι του Ξενοφόντα αναφωνώντας με ανακούφιση: «Θάλαττα, θάλαττα!...»

Πόντος είναι τα βόρεια παράλια της μικρασιατικής χερσονήσου. Ιστορικές πόλεις αλλά και υπέροχα τοπία και διαδρομές διασχίζοντας τη «Στέγη των Ποντίων», τις Ποντιακές Άλπεις, απίστευτη φυσική ομορφιά. Δέος και πόνος, μπροστά στα κοσμήματα, της Χριστιανισμένης, τα αλλοτινά, τις μονές του Πόντου, σήμερα σχεδόν κατεστραμμένες. Δέος για το έργο των μαστόρων, των αγγιογράφων, πόνος για τα βγαλμένα μάτια, τις αλλοιωμένες μορφές, την καταστροφή...

ΑΜΑΣΣΕΙΑ

Στην αρχαιότητα ήταν η πρώτη πρωτεύουσα του βασιλείου του Πόντου μέχρι το 183π.Χ. που η πρωτεύουσα μεταφέρθηκε στη Σινώπη. Πατρίδα του γεωγράφου Στράβωνα. Διασχίζεται από τον ποταμό Ίρι. Περιβάλλεται από απόκρημνα βουνά όπου σώζονται, μέχρι και σήμερα, τα καλύτερα παραδείγματα λαξευτών βασιλικών τάφων στον κόσμο.

Αμάσεια, όμορφη πόλη, κτισμένη σε βαθύ φαράγγι στις όχθες του ποταμού Ίρι

Ιδιαίτερα γνωστή και για τα φριχτά Δικαστήρια Ανεξαρτησίας του Κεμάλ Ατατούρκ και τις φυλακές που χτίστηκαν εκεί ειδικά για την εξόντωση του ελληνικού στοιχείου. Το μουσείο Ιατρικής, Serefeddin Sabuncuoglu πήρε το όνομά του από γιατρό που εργάστηκε εκεί, Πανεπιστήμιο τότε και κατασκευής του 1308 από το βασιλιά των Μογγόλων, απόγονου του Τζένγκις Χαν, όταν είχαν καταλάβει την πόλη. Εκεί, θέρπευαν νοητικά υστερημένους με ύπνωση και μουσική. Στο μουσείο θα διαβάσουμε επιγραφές με σκέψεις του Πλάτωνα αναφερόμενες στη σημασία της μουσικής για τη διατήρηση της υγείας.

Ήταν η πρώτη ελληνική αποικία στον Πόντο και από αυτήν ξεκίνησε ο εξελληνισμός των εκεί ακτών. Γενέτειρα του κυνικού φιλόσοφου Διογένη. Στην τρομερά απάνθρωπη φυλακή του κάστρου της Σινώπης, που ποτέ κανείς δεν μπόρεσε να δραπετεύσει, μαρτύρησαν και πολιτικοί και αξιόλογοι λογοτέχνες. Σήμερα είναι μουσείο.

Η φυλακή του κάστρου της Σινώπης

Αποψη Σινώπης. Τώρα και τότε.

ΣΙΝΩΠΗ

Με ιδιαίτερα ήπιο κλίμα και φυσικά λιμάνια, πόλη της αρχαίας Παφλαγονίας. Πήρε το όνομά της από την κόρη του Ασωπού ποταμού τη νύμφη Σινώπη.

ΑΜΙΣΟΣ (ΣΑΜΨΟΥΝΤΑ)

Η μεγαλύτερη πόλη του Πόντου και το παλιό κέντρο των 250 ελληνικών χωριών της ομόνυμης περιφέρειας.

Το όνομα Σαμψούντα, της σημερινής τούρκικης πόλης, έχει τη ρίζα του από την Αμισό:

εις Αμισόν - σ' Αμισόν - σ' Αμισόν - Σαμψούν.

Η αρχαία Αμισός ήταν η πατρίδα των Αμαζόνων. Πόλη με πολλά κοινωνικά ιδρύματα, υπήρξε μέρος της Αυτοκρατορίας του Μ. Αλέξανδρου.

Στις 19 Μαΐου 1919, στη Σαμψούντα αποβιβάστηκε ο Κεμάλ Ατατούρκ όπου και κήρυξε την ίδρυση της νέας Τουρκίας και άρχισε τη δεύτερη φάση της διώξης των Ποντίων.

Η ημέρα αυτή έχει καθορισθεί ως η ημέρα μνήμης της Γενοκτονίας του Ποντιακού Ελληνισμού.

Τραγική ειρωνία, το πλοίο από το οποίο αποβιβάστηκε ο Κεμάλ ανήκε μέχρι το 1894 σε Έλληνες. Ήταν νηολογμένο στον Πειραιά. Με τον πρώτο ιδιοκτήτη, Η. Ψύχα, ονομαζόταν «Κύμη», και με τον επόμενο, τον Καπετάν-Ανδρεάδη είχε το όνομα «Παντέρμη».

ΚΟΤΥΩΡΑ

Το όνομα Κοτύωρα προέρχεται από το βασιλιά της Παφλαγονίας Κότυο και την ώρα (φρούριο).

Το μουσείο των Αμαζόνων

Αντίγραφο του ατμόπλοιου Bandirma (Παντέρμη) στο λιμάνι

Στα Κοτύωρα, σε κάθε συνοικία, υπήρχε ομόνυμη εκκλησία και τουλάχιστον ένα σχολείο. Γνωστή η Αστική Ψωμιόδειος Σχολή Κοτυώρων, το Πολυκάρπειο Παρθεναγωγείο καθώς και η Καρυπίδειος Σχολή, ήταν δημοτικά σχολεία αρρένων.

Κοτύωρα. Ναός Αγ. Γεωργίου Σήμερα Θεατρικό Μουσείο

ΚΕΡΑΣΟΥΝΤΑ

Στην αρχαιότητα ήταν μια καθαρά ελληνική πόλη, που όπως μαρτυρούν τα αρχαία νομισματά της λατρεύονταν οι Ποσειδάνας, Δίας, Διόνυσος, Ασκληπιός, Ηρακλής, Πάνας.

Το αρχαίο όνομα της πόλης ήταν Κερασούς, που πιθανόν να σχετίζεται με το σχήμα, το κερατοειδές που έχει το βουνό που υψώνεται πίσω της.

Η ιστορία ότι η Κερασούντα πήρε το όνομά της από το κεράσι είναι μάλλον ένας μύθος. Ήταν και είναι ένα σημαντικό κέντρο παραγωγής και εμπορίου φουντουκιάων.

Πόλη με παράδοση στη ναυτιλία και η μοναδική του Πόντου που είχε συνεχώς, επί αιώνες, και μέχρι τον ξεριζωμό, ελληνικό αστικό πληθυσμό που υπερτερούσε του μουσουλμανικού.

ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ

Το διαμάντι της Μαύρης Θάλασσας. Πρωτεύουσα της Αυτοκρατορίας Κομνηνών. Το τελευταίο καταφύγιο του Ελληνισμού.

Το ονομαστό Φροντιστήριο της Τραπεζούντας ή Φάρος του Πόντου, οφείλει την ίδρυση και τη φήμη του σε έναν πόντιο δάσκαλο της εποχής των Σεβαστό Κυμνίτη. Πλήθος λόγιοι αποφοίτησαν από τις τάξεις του, οι οποίοι με τις γνώσεις, τη σοφία και με τα συγγράμματά τους βοήθησαν στην αναγέννηση του ποντιακού ελληνισμού.

Χαρακτηριστικό σπίτι της Τραπεζούντας

Ενδεικτικό του Δημήτρη Ψαθά,

Έλληνα χρονογράφου, δημοσιογράφου & θεατρικού συγγραφέα. Τα περισσότερα θεατρικά του έργα έχουν γίνει κινηματογραφικές ταινίες με τεράστια επιτυχία & διεθνή ανανέωση.

Το Φροντιστήριο της Τραπεζούντας

Έπαυλη Κωστάκη Καπαγιαννίδη. Σήμερα μουσείο Ατατούρκ.

ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ

ΤΟ ΙΕΡΟΤΕΡΟ ΣΥΜΒΟΛΟ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΠΟΝΤΙΩΝ

Πάνω στο όρος Μελά της Τραπεζούντας, κρέμεται κυριολεκτικά, η μονή της Υπεραγίας Θεοτόκου του Μελά (Σουμελά=Στου Μελά). Η λαξευτή εκκλησία στον βράχο με παρεκκλήσια, ξενώνες, βιβλιοθήκη, το θαυματοργό της αγίασμα και το υδραγωγείο με τις όμορφες καμάρες, ιδρύθηκε το 386 μ.Χ. από τους Αθηναίους καλόγερους Βαρνάβα και Σωφρόνιο που πήγαν στον Πόντο παρακινημένοι από όραμα. Σε μία σπηλιά βρήκαν την εικόνα της Παναγίας, τότε υποσχέθηκαν να μην εγκαταλείψουν τον τόπο αυτό ποτέ. Στο σημείο εκείνο, έχτισαν δυο κελιά κι ένα εκκλησάκι. Αυτό ήταν η απαρχή της μονής.

Ο Βλαδίμηρος Νεφιδης, αρχιτέκτων, με μεράκι και αγάπη για τις ρίζες του, έφτιαξε μια θαυμάσια μακέτα με ακρίβεια εκατοστών, της Μονής της Παναγίας Σουμελά και μαζί με τον φωτογράφο Δαμιανό Μαξίμοφ ένα εξαιρετικό 3D βίντεο που μπορείτε να δείτε στο:

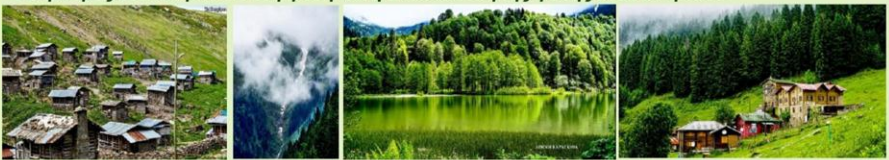
<https://www.youtube.com/watch?v=zZ9G2rkLTU>

ΠΟΝΤΙΑΚΕΣ ΑΛΠΕΙΣ - «Η ΣΤΕΓΗ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ»

Η οροσειρά των Ποντιακών Άλπεων αρχίζει μετά τις Συμπληγάδες Πέτρες και την έξοδο από τα στενά του Βοσπόρου στον Εύξεινο Πόντο και τερματίζονται μετά από 1000 χλμ. στα σύνορα με τη Γεωργία. Οι βουνοκορφές τους είναι εκατοντάδες με αρκετές να ξεπερνούν τα 2000μ. και τα 3000μ. υψόμετρο, μία μάλιστα αγγίζει τα 4000μ. Στα όρια των νομών Ερζερούμ-Ριζαίου-Αρτβιν ένα σύμπλεγμα βουνοκορφών, πάνω από 3000μ., δημιουργεί ένα υπέροχο τοπίο με οροπέδια, με λιβάδια, λίμνες, καταρράκτες, διαφόρων ειδών λουλούδια, δέντρα, οργιώδη βλάστηση που έχει να πει πολύ περισσότερα από τις Ευρωπαϊκές Άλπεις...

Οι Πόντιοι, έχοντας στολίσει τα ζώα τους με λουλούδια και κουδούνια και σε γιορτινή ατμόσφαιρα, ξεκινούν την άνοιξη από τα σπίτια τους για τα οροπέδια των Ποντιακών Άλπεων. Εκεί, στα πρόχειρα καταλύματα, τα παρχάρια, θα λάβει χώρα, μέχρι τον Σεπτέμβριο, το «παρχάρεμα», οργαωμένη κληρονομία από γυναίκες κυρίες. Τα παρχάρια έπαιναν σημαντικό ρόλο στην επιβίωση των Ποντίων. Μεγάλο πολιτιστικό γεγονός που έφερε τον άνθρωπο πιο κοντά στη φύση. Ο σεβασμός του ανθρώπου στη φύση και η ανταπόδοση της φύσης στον άνθρωπο!

ΑΝΑΛΥΣΗ

ΤΟΥ ΕΠΕΤΕΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ ΓΙΑ ΤΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ
ΤΗΣ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

«Η Ρωμανία κι αν 'πέρασεν ανθεί και φέρει κι άλλο»

από την Κωνσταντίνα Κατσογιάννη

Το αρχικό γράμμα G, της αγγλικής λέξης Genocide (=Γενοκτονία), επιλέχθηκε ώστε να είναι το λογότυπο των εκδηλώσεων μνήμης για το έτος 2019, οπότε και συμπληρώθηκαν 100 χρόνια από την αποβίβαση του γενοκτόνου Μουσταφά Κεμάλ (κατόπιν Ατατούρκ) στην Αμισό (Σαμψούντα) στις 19 του Μαΐου του 1919, αρχή της δεύτερης αλλά της σκληρότερης φάσης της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου.

«Θέλαμε σ' αυτό να αποτυπώσουμε τη φρίκη της γενοκτονίας, αλλά να δώσουμε παράλληλα και το μήνυμα ειρήνης. Για αυτό δεν υπάρχει πουθενά στο λογότυπο κάτι που να σχετίζεται με όπλο.»

Έμπνευση για τη δημιουργία του λογότυπου αποτέλεσε μια φωτογραφία η οποία, το 1930 απεικονίζει την πορεία 5.000 ορφανών κοντά στο Χαρπούτ το 1922, θυμάτων της Γενοκτονίας των χριστιανικών λαών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

«Νιώθουμε περήφανοι και δικαιωμένοι, που μπορέσαμε να μεταφέρουμε με αυτό το απλό τρόπο το μήνυμα της Γενοκτονίας στον απανταχού Ελληνισμό, αλλά και στους άλλους λαούς του κόσμου», ανέφεραν οι δημιουργοί του λογότυπου η Ελένη Μεντεσιδου, ο Δημήτρης Διαμαντόγιαννης, ο Αλέξανδρος Εφραιμιδής και ο Κωνσταντίνος Καρακασίδης. Το δημιούργησαν αφιλοκερδώς και τα δικαιώματά του παραχώρησαν στην ΠΟΕ, την Παμπποντιακή Ομοσπονδία Ελλάδας.

«...όταν δημιουργούσαμε το λογότυπο, θέλαμε πρώτα από όλα να μιλήσει σε πολλούς λαούς του κόσμου, να μεταφέρει τον πόνο και το μήνυμα των Ποντίων»,

αναφέρει ο ένας από τους δημιουργούς, ο Κ. Καρακασίδης.

Μέχρι σήμερα, την Γενοκτονία των Ποντίων αναγνωρίζουν, εκτός της Ελλάδας, η Κύπρος, η Αυστρία, η Σουηδία, η Αρμενία, η Ολλανδία, δέκα Πολιτείες των ΗΠΑ, δύο της Αυστραλίας, δύο πόλεις του Καναδά, το Λαϊκό Ευρωπαϊκό Κόμμα και η Διεθνής Ένωση Μελετητών Γενοκτονιών.

ΕΠΑΝΩ: Η πορεία των 5.000 ορφανών
ΚΑΤΩ: Φωτογραφία του Τσαρλς Ντέξτερ

Η ΕΜΠΝΕΥΣΗ

Το ημικύκλιο του G μορφοποιείται από ανθρώπινες φιγούρες, είναι οι «πορείες θανάτου» των εκτοπισμένων Ελλήνων του Πόντου, τα δεινά στη διάρκεια της Γενοκτονίας, η ιστορική διαδρομή τους, χωρικά και χρονικά. Ο **Ιωνικός κίονας** αναφέρεται στην αρχαία περίοδο της ιστορίας τους. Το **Φροντιστήριο της Τραπεζούντας** αναφέρεται στην πνευματική καλλιέργεια και εκπαίδευση των Ελλήνων του Πόντου, η **λύρα** στην παράδοση και την άυλη πολιτιστική κληρονομιά τους. Η **Παναγία Σουμελά** και ο **σταυρός** αναφέρονται στη βαθιά θρησκευτική τους πίστη και ο **αετός** αποτελεί διαχρονικό σύμβολο του Ποντιακού Ελληνισμού. Στην απόληξη της πορείας και του G προβάλλει ένα μπουκέτο **αμάραντα**. Αφού κοπούν, διατηρούν για πολλά χρόνια το έντονο κίτρινο χρώμα και το σχήμα τους. Α-μάραντος (=αυτός που δεν μαραίνεται) συμβολίζει την επιβίωση και αναγέννηση των Ποντίων. Ταυτίζεται με τη δυναμική των Ελλήνων του Πόντου, υποδηλώνεται η βαθιά ριζωμένη πεποίθηση πως ο Ποντιακός Ελληνισμός θα συνεχίσει να μεγαλουργεί. Τα αμάραντα ονομάζονται επίσης, **Παναΐας δάκρυα**, συμβολίζουν τον πόνο για τη χαμένη πατρίδα.

ΕΝΑ ΓΚΡΑΦΙΤΙ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ ΣΤΗ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΑ

από τον Ορέστη-Αβραάμ Σιδηρά

Στον τοίχο, κάτω από τη γέφυρα της κάθετης της Εγνατίας, στον κόμβο Μαυροδενδρίου Κοζάνης, δημιουργήθηκε ένα υπέροχο γκραφίτι αφιερωμένο τόσο στη Γενοκτονία των Ποντίων όσο και στην προσφυγιά.

Η ιδέα ανήκει στον **Γιάννη Σαλονικίδη**, το γκραφίτι έκανε ο ταλαντούχος Κοζανίτης street artist **Γιάννης Ζάμκος** και την φωτογράφιση ο **Παντελής Αλεξιάδης**.

Η σύνθεση αποτελείται από δύο ιστορικές φωτογραφίες, από πυρριχιστές και από τον αριθμό 353.000.

Οι φωτογραφίες είναι η μια της γιαγιάς με το παιδί που τράβηξε ο Τσαρλς Ντέξτερ, η άλλη της Αρμενίας γυναίκας, οι πυρριχιστές παραπέμπουν στο έργο του Βάλια Σεμερτζιδη «Πυρρίχιος», ενώ ο αριθμός 353.000 είναι το τραγικό νούμερο που δηλώνει τα θύματα της Γενοκτονίας των Ποντίων.

Ακρυλικά,
Κρίσα
Ντερίρις
τιμ. Γραφικών
Τεχνών,
Β' Βραβείο
Πανελληνίου

• Κύκλωσαν το χωριό και είγαμε ένα ποτάμι το νερό έτρεχε. Ο κόσμος βγήκε από το ποτάμι και πάει στο χωράφι μέσα, σαν κοπάδι όλο στο χωριό όπως ήτανε, όλους ξάπλωσαν τας τας τας. Τους σκότωσαν όλους. Το τσαρούχι έφαγα και αζυρόλυτη ήμουν. Πείνα για...
Βαρβάρα Χαραλαμπίδου

• «Καθ' οδόν συναντούσαμε ομίλους γερόντων, παιδιών, σε μια ατέλειωτη πορεία μαρτυρίου, όπου έπεφταν νεκροί από την εξάντληση και από τα χτυπήματα των συνοδών Τούρκων. Οι περισσότεροι εκλιπαρούν τον θάνατον. Στην πόλη Μεζερέχ ξαφνικά ακούσαμε φωνές περίπου τριακοσίων μικρών παιδιών, μαζεμένων σε κύκλο. Είκοσι τσανταριάδες χωροφύλακες που κατέβηκαν από τα αλόγα τους-

**χτυπούσαν σκληρά
και ανελήητα
τα παιδιά
με τα μαστίγια
και τα τρυπούσαν
με τα ξίφη τους
για να μην κλαίνε.**

Το θέαμα ήτο πρωτοφανές, φρικώδες! Τα παιδάκια έσκυβαν κι έβαζαν τα χεράκια τους πάνω στο κεφάλι για ν' αποφύγουν τα χτυπήματα. Μία μητέρα που όριμσε για να σώσει το παιδί της δέχτηκε το ξίφος στην καρδιά κι έπεσε κατά γης. Πάθαμε νευρική κρίση! Παντού βλέπαμε πτώματα γυναικών, παιδιών και γερόντων.

Αμερικανίδα δημοσιογράφος,
αυτόπτης μάρτυρας των γεγονότων

**Ένα αλώνι γεμάτο
πτώματα. Μπορεί να
ήτανε 300, 500
άτομα. Ένα μωρό
βύζαινε τη μάνα του
και η μάνα του
ήταν πεθαμένη.**

Μαρία Τεξακαλίδου

• Ο κόσμος έφυγε όλος διαλύθηκε. Η μάνα ψάχνει το παιδί και το παιδί τη μάνα και έγινε η Δευτέρα παρουσία. Σκοτώνουν σφάζουν αυτοί. Η μάναμ έρχεται και τι να δει... τα μωρά της σφαγμένα εκεί -τα 3 της παιδιά- και όλοι σφαγμένοι μαχαιρωμένοι. Μόνο εγώ ήμουν εν ζωή.

Πολύβιος Τεξακαλίδης

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

**«Καλή μέρα δεν
είδαμε αγόρι μου.
Δεν λέγονται αυτά
που μας έκαναν.
Δεν λέγονται....**

**Το ποτάμι εκοκκίνισε
από το αίμα.
Πολλά τράβηξε ο
Ελληνισμός»...**

Μαρτυρία
Λέσποινας Σαββίδου

• Μια κοπέλα δίπλα μου προσπαθούσε να βγάλει τα σκουλαρίκια της. Ένας Τούρκος της λέει «άφησέ τα πάνω» και τραβάει το μαχαίρι και της κόβει το αυτί της και το αρπάξει, με το σκουλαρίκι ακόμη επάνω. Εγώ δίπλα, «Παναγία μου» είπα.. Αχ! Βοήθησέ με Βαγγελίστρα μου να το βγάλω», λέω, προσπαθούσα κι εγώ να βγάλω τα δικά μου σκουλαρίκια να του τα δώσω. «Να το βγάλω και δεν θα φορέσω ποτέ ξανά στη ζωή μου σκουλαρίκια». Και ούτε φόρεσα μέχρι τώρα. Εγώ δεν έβαλα στ' αυτί μου σκουλαρίκι. Και μέχρι τώρα δεν έχω βάλει».

Φιλώ Χαϊδεμένου

• Όταν έβγαине Ρουσία και Τουρκάν ξεκίνησαν να σφάζουν και να ρημάζουν τον τόπο. Οι Έλληνες έτρεχαν στα βουνά με την ελπίδα να καταφύγουν στη Ρωσία. Σε μια περίπτωση, ήρθαν αντιμέτωποι με ένα απόσπασμα Τούρκων ένοπλων που ξεκίνησαν να δολοφονούν. Με ποντιακή διάλεκτο αναφέρει: «Οι γυναίκες με τα παιδιά στην αγκάλα και ετρέχαν να προλαβαίνουν και να μπαίνουν στα ρωσικά τα σύνορα. Και προλάβανε λέει, στο δρόμο που επαένανε, ένα δέντρον τρανόν νερούν ζελέ με τα κλαδιά με τα φύλλα όπως έχει και πήαν όλοι και εκρύφτανε». Τα μωρά έκλαιγαν και δεν είχαν ούτε γάλα να τους δώσουν. Οι αρχηγοί της παρέας είπαν σε δυο μανάδες ή θα σκοτώσουν τα παιδιά τους ή θα απομακρυνθούν από το κρησφύγετο για να μην προδώσουν 500 και πλέον κνηρημένους. Η μία πήρε το κορδόνι του παπουτσιού της και κρέμασε το μωρό της. Η άλλη το έπνιξε στο βούρκο.

Ελένη Αλεξανδρίδου
από το Χοντροκόπι Ματσούκας του Πόντου

• «Στη Σμύρνη σφάζουνε αρνιά, στη Πόλη τα κριάρια, και όζω από το Αϊβαλί σφάζουν τα παλληκάρια». Δώδεκα συγγενείς του πατέρας της έσφαζαν κυριολεκτικά σαν ζώα οι Τούρκοι μέσα σε μάντρες. «Τα σφάζαν, όχι τα σκότωσαν. Η σφαίρα είναι γλυκιά. Με το να κάτσει να σε σφάζει απ' το σφέγκο.

Αυτοί οι Τούρκοι, που λέγονται Τούρκοι σήμερα αυτοί». Οι κοπέλες στην Σμύρνη έπεφταν μέσα στην θάλασσα και πνίγονταν για να μην τις πάρουν, να τις βιάσουν και έτσι να τις προσβάλουν και να τις τυρανούν.

Οι Άγγλοι και οι Γάλλοι είχαν τα καράβια τους μέσα και δεν έπαιρναν τους Έλληνες και έβγαζαν φωτογραφίες και όποιοι κόντευε να μπει του έκοβαν τα χέρια.

Ανώνυμη μαρτυρία γυναίκας
που έζησε τη σφαγή

**«Τρία μήνας έτρωα
οξώφυλλα και
τσουκνίδια,
τίποτα άλλο, ούτε
άλας, ούτε αλεύρι»**

Στοφορόν (Χριστόφορος)
Χριστοφορίδης

Δήμητρα Αργυροπούλου

«...Σφάζει, καίει, στήνει κρεμάλες, βιάζει, ρίχνει στα πηγάδια τον κόσμο. Ανάβει ο κακούργος μαγκάλι σε μια κάμαρα, βάνει μέσα δέκα είκοσι χριστιανούς, σφραγίζει πόρτες και παράθυρα και σε λίγο πεθαίνουν απ' τις αναθυμιάσεις».

Γιάννης Καλπούζος
ΣΕΡΡΑ, Η ΨΥΧΗ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Στο πρώτο σκίτσο, αυτό που επικρατούν τα σκούρα μπλε-μοβ χρώματα, παρατηρούμε μέσα σε μια πολύ ελαφρά ομιχλώδη ατμόσφαιρα, ν' απεικονίζεται η σκιά ενός ανθρώπου, βρίσκεται κάπου πάνω σ' έναν λόφο. Μια σκιά που κρατά ένα κομμένο χέρι κι ετοιμάζεται να το ρίξει μέσα στο βαρέλι με τη φωτιά που βρίσκεται μπροστά της. Πίσω της ένα δέντρο με μια θηλιά να κρέμεται ψηλά από το κλαδί του και καταγής, ένα κεφάλι.

Σε ποιόν άραγε να ανήκει αυτή η ανθρωπίνη σκιά;

Σε ποιόν ανήκουν τα κομμένα μέλη;

Στο δεύτερο σκίτσο, με τα σκούρα κόκκινα, ένα σώμα χωρίς το κεφάλι και τα άκρα του, βλέπουμε να πέφτει μέσα στο βαρέλι με τη φωτιά. Τα μέλη του τα έκοψε η ανθρωπίνη σκιά του μπλε σκίτσου. Σε ποιόν άραγε να ανήκει; Ένα σώμα που μοιάζει περισσότερο με ζώο. Συμβολικό, για τις κτηνωδίες του, εκατόν τόσα χρόνια πριν. Το Κεντρικό Συμβούλιο Ποντίων, στη Μαύρη Βίβλο του, κάνει αναφορά σε 353.000 θύματα. Οι αποτρόπαιες μέθοδοι που χρησιμοποίησε αυτό το τώρα αδύναμο σώμα του κόκκινου σκίτσου; Εκτοπίσεις, σφαγιασμοί μαθητών στα σχολεία, καταναγκαστικά έργα, φυλακίσεις, βιασμοί, εν ψυχρώ δολοφονίες ή εκτελέσεις, πορείες στην έρημο, στέρση νερού, βασανιστήρια, και γενικά φρικαλεότητες που δεν μπορεί να τις αναφέρει ο νους μας... Απάνθρωπες και κτηνώδεις πρακτικές για να εξαφανίσει το Ελληνικό στοιχείο και να δημιουργήσει τουρκική φυλετική καθαρότητα στα εδάφη του Πόντου.

Δεν υπήρχε η διάθεση να αποτυπωθεί κανένας από τους κακούργους όπως αναφέρεται στην εισαγωγή του άρθρου από το απόσπασμα του βιβλίου του Γ. Καλπούζου. Δεν υπήρχε η πρόθεση να αποτυπωθεί η στιγμή που διαπράττειται κάποιο από τα εγκλήματά του στον Έλληνα του Πόντου.

Το έντονο χρώμα που μπήκε στο φόντο, σχεδόν μονοχρωματικά, και οι ουδέτερες, οι μαύρες, οι κατάμαυρες σκιές συμβολίζουν όλο τον θυμό, την αγανάκτηση αλλά και την θλίψη την οποία νιώθει η σκιτισογράφος για τη γενεοκτονία των Ελλήνων του Πόντου. Συμφορά, φρίκη, κόλαση!... Όλα, ένας εφιάλτης στο μυαλό του κάθε Έλληνα.

Αυτή η ανθρωπίνη σκιά στο σκίτσο, είναι ο Πόντιος που γλύτωσε, που επέζησε μόνον αυτός, χωρίς τη γυναίκα του, χωρίς το παιδί του, χωρίς τον αδερφό του. Επέζησε... Μα τι ζωή; Με συνεχείς εφιάλτες να τον βασανίζουν για πάντα, μα... που ούτε μέσα από αυτούς ζητά εκδίκηση. Αυτούς τους εφιάλτες σκίτσαρε η Ιωάννα.

Οι Έλληνες του Πόντου δεν ζητούν εκδίκηση, δεν ζητούν αποζημιώσεις, ζητούν μία επίσημη συγγνώμη για να αναπαυθούν οι ψυχές των νεκρών τους.

Δεν ξεχνάμε!...

Και τα δύο σκίτσα, με τίτλο «Εφιάλτες» είναι της Ιωάννας Μπαξεβανίδου, μαθήτριας του τομέα Εφαρμοσμένων Τεχνών

«Η μπάντα» του Νίκου Ασλανίδη

Ένα συγκλονιστικό ντοκιμαντέρ
αφιερωμένο στα 100 χρόνια
από την γενοκτονία
των Ελλήνων του Πόντου

από τον Χρήστο Διέλα

Από το αιματοκύλισμα των ορθόδοξων χριστιανικών πληθυσμών της Μαύρης Θάλασσας έχουν διασωθεί χιλιάδες ιστορίες.

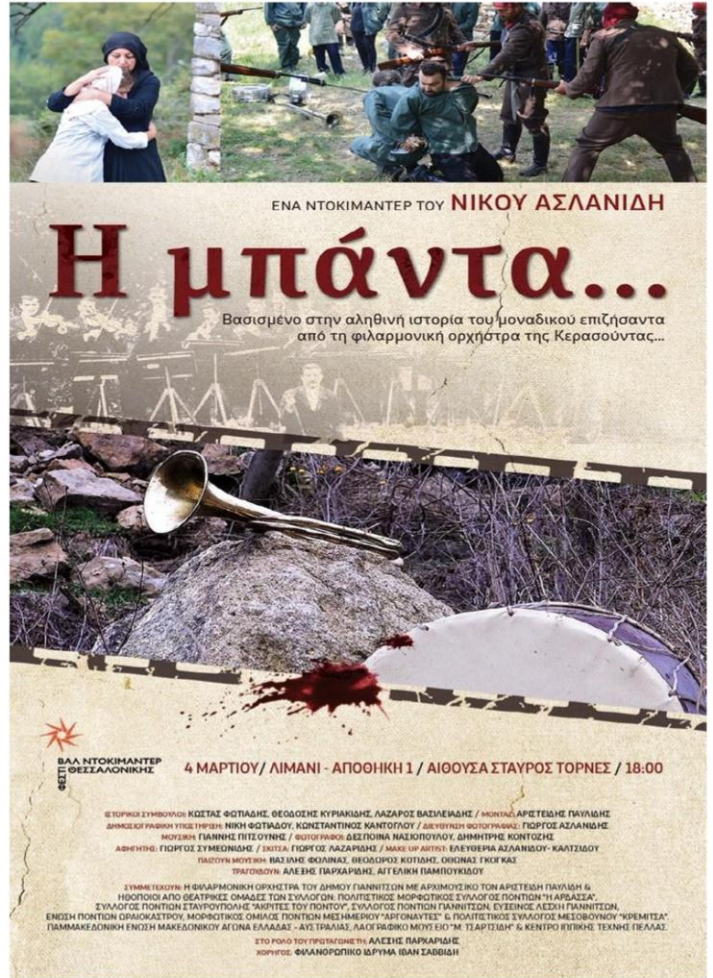
Μία από τις μαρτυρίες που σώζονται αφορά στη φιλαρμονική ορχήστρα της Κερασούντας.

Το δραματοποιημένο ντοκιμαντέρ «Η μπάντα ...» του Νίκου Ασλανίδη, βασίζεται στο βιβλίο - αυτοβιογραφία του Γιάννη Παπαδόπουλου, από την Κερασούντα. Μέλος της φιλαρμονικής ορχήστρας της Κερασούντας που την αποτελούσαν 13 Έλληνες και 3 Τούρκοι. Ήσαν υποχρεωμένοι να ακολουθούν τις περιοδείες του σφαγέα των Ποντίων Τοπάλ Οσμάν και να παίζουν τούρκικα εμβατήρια την ώρα που οι στέτες έσφαζαν, βιάζαν και λήστευαν τους Έλληνες. Στο τέλος, ο αιμοσταγής Τούρκος έδωσε εντολή και σφαγιάστηκε όλη η ορχήστρα. Ο μόνος που επέζησε, ως εκ θαύματος, ήταν ο Γιάννης Παπαδόπουλος. Κατάφερε να έρθει στην Ελλάδα αλλά δεν ξανάπαιξε ποτέ μουσική...

Πρόκειται για ένα συγκλονιστικό ντοκιμαντέρ 65' με τη συμμετοχή 80 εθελοντών ηθοποιών και της φιλαρμονικής ορχήστρας του Δήμου Γιαννιτσών.

Η δημοσιογραφική έρευνα και η σκηνοθεσία έγινε από τον Νίκο Ασλανίδη, καταγωγής από την Όλασσα Τραπεζούντας και τη Σάντα. Επί 25 χρόνια εργάστηκε στην τηλεόραση, δημιουργός της εκπομπής «Αληθινά Σενάρια» στην ΕΡΤ3.

«Αυτή η ιστορία είναι το δικό μου μνημόσυνο για τους παππούδες μας. Είναι ένα ντοκιμαντέρ που αφιερώνεται στη μνήμη των 353.000 νεκρών. Διαλέξαμε αυτήν την ιστορία γιατί αποδεικνύει περήτρινα τα τραγικά γεγονότα της Γενοκτονίας και αποστομώνει όσους την αμφισβητούν ως γεγονός», αναφέρει ο Νίκος Ασλανίδης.

ΕΝΑ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΑΣΛΑΝΙΔΗ

Η μπάντα...

Βασισμένο στην αληθινή ιστορία του μοναδικού επιζήσαντα από τη φιλαρμονική ορχήστρα της Κερασούντας...

ΕΝΑ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

4 ΜΑΡΤΙΟΥ / ΛΙΜΑΝΙ - ΑΠΟΘΗΚΗ 1 / ΑΙΘΥΣΙΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΟΡΝΕΣ / 18:00

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΩΣΤΑΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ, ΘΕΟΔΟΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ, ΑΝΔΡΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ / ΜΟΝΤΑΖ ΑΡΧΙΤΕΚΤΗΣ ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΥΛΟΣ ΚΩΣΤΑΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΟΤΟΠΟΥ / ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΣΛΑΝΙΔΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗ ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΙΣΤΟΥΝΗΣ / ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΟ ΔΕΛΤΑ ΠΟΝΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΝΤΟΖΗΣ ΑΔΕΙΩΣΗ ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ / ΣΚΕΤΣ ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΡΩΝΗΣ / ΑΝΔΡΑΣ ΜΑΡΚΟΣ ΕΚΕΥΦΕΡΑΣ ΑΣΛΑΝΙΔΗΣ - ΚΑΡΤΣΕΒΟΥ ΠΑΡΟΥΣΗ ΜΟΝΙΒΩΝ ΒΑΣΙΛΗΣ ΦΟΥΛΙΑΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΥΤΙΛΑΣ, ΟΥΣΙΑΣ ΓΚΟΓΚΑΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΝΟΣ ΑΛΕΞΗΣ ΓΑΡΦΑΡΙΔΗΣ, ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΝΙΤΟΥΚΙΟΥ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ ΠΡΟΣΦΑΡΜΟΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ ΜΕ ΑΡΧΗΜΟΝΙΧΟ ΤΟΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΗ ΠΑΥΛΟ Κ. ΚΩΣΤΑ ΑΠΟ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΟΜΑΔΗΣ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΠΟΝΤΙΕΣ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΝΤΙΩΝ "Η ΑΡΑΞΙΑ", ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΝΤΙΩΝ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ "ΑΚΡΙΤΕΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ", ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΝΤΙΩΝ ΠΑΝΙΤΣΩΝ, ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΛΕΩΝ ΠΑΝΙΤΣΩΝ, ΕΝΩΣΗ ΠΟΝΤΙΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΠΟΝΤΙΩΝ ΜΕΣΗΜΕΡΙΟΥ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΕΣ" Ε ΠΟΝΤΙΕΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΛΟΒΟΥΧΩΝ "ΚΡΕΜΙΣΤΑΣ", ΠΑΝΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΑΥΣ ΤΡΑΛΙΑΣ, ΑΛΕΞ ΕΥΦΟΡΟΣ ΜΟΥΣΗΣ "ΜΕ ΤΕΛΕΤΑΜΕ" Κ ΚΕΝΤΡΟ ΚΥΤΤΑΡΩΝ ΤΕΧΝΗΣ ΤΕΛΛΑΣ

ΣΤΟ ΡΟΛΟ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΑΛΕΞΙΣ ΒΑΡΚΑΡΙΑΔΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ: ΦΑΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ (ΙΩΑΝ ΤΑΒΙΔΙ)

«Η μπάντα» έχει αποσπάσει δύο βραβεία, στο 21ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης και το Α' βραβείο της ΕΡΤ».

Η επιμέλεια του ντοκιμαντέρ έγινε από τους ιστορικούς Κ. Φωτιάδη, Θ. Κυριακίδη και Λ. Βασιλείαδη.

«Την πατρίδα μ' έχασα»

Ο ποντιακός ύμνος των
Χρήστου Αντωνιάδη & Κώστα Σιαμίδη
γίνεται heavy metal
από τους Enemy Of Reality

Υπέροχη διασκευή ακραίου ήχου με παραδοσιακό

Το heavy metal γκρουπ **Enemy Of Reality**, για να τιμήσουν τα θύματα της Γενοκτονίας των Ποντίων, διασκεύασε με έναν ξεχωριστό τρόπο και πολύ σεβασμό, το συγκλονιστικό τραγούδι - ύμνο του Πόντου «Την πατρίδα μ' έχασα...» του Χ. Αντωνιάδη και του λυράρη Κ. Σιαμίδη.

Η διασκευή προέκυψε από μίξη του παραδοσιακού με το σύγχρονο rock/metal ήχο.

Οι **Enemy Of Reality** είναι μια metal μπάντα από την Αθήνα που αποτελείται από τέσσερις μουσικούς, την Ηλιάνα Τσακνιράκη στα φωνητικά, τον Στυλιανό Αμοιρίδη, κιθαρίστα-βασικό συνθέτη, με καταγωγή από το Καρς του Πόντου, τον Φίλιππο Φαρρές στα ντραμς, τον Θάνο Μουρίκα στο μπάσο.

«...Πάντα θαύμαζα την ποντιακή κουλτούρα, αφενός για τους χορούς της που έχουν ένα αρχοντικό και επιβλητικό χαρακτήρα, όπως και τη ρυθμική ποικιλία και δυσκολία της μουσικής της».

Το κομμάτι είναι ένας δυνατός θρήνος. Κάποιος λέει δυνατά «τα ταφία μ' έχασα». Δε θρηνούν όλοι με τον ίδιο τρόπο. Κάποιοι θρηνούν δυνατά, άλλοι πιο σιωπηλά, άλλοι περνάνε και από τα δυο στάδια. Προσωπικά, όταν η μουσική

Ένας θρήνος που δεν θα καταφέρει ποτέ κανείς να διαγράψει από τα κύτταρα της μνήμης μας

Την πατρίδα μ' έχασα, έκλαψα και πόνεσα. Λύουμαι κι αροθυμώ, δι-δι ν' ανασπάλω κι επωρώ.

Ρεφραίν:
Μίαν κι άλλο 'σην ζωή μ' σο πεγάδι μ' σην αυλή μ'. Νέροπον ας έπινα, δι-δι και τ' ομμάτα μ' έπιλνα.

Τα ταφία μ' έχασα ντ' έθαψα κι ενέσπαλα. Τ' εμετέρτς αναστορώ, δι-δι και 'ς σο ψυπόπο μ' κουβαλώ.

Ρεφραίν...
Εκκλησίας έρημα, μοναστήρια ακάνηλα, πόρτας και παράθυρα, δι-δι επέμναν ακράνοιχτα.

συνοδεύει τόσο σημαντικά λόγια όπως αυτά του Χρήστου Αντωνιάδη, δεν νομίζω να μπορέσει κάποιος να σταθεί μόνο στο μοντέρνο πάντρεμα. Αυτό το κομμάτι λέει μια ιστορία σοβαρή που πρέπει να ακουστεί. Δεν μπορεί να επικεντρωθεί κανείς μόνο στο μουσικό κομμάτι αποκομμένο από τα λόγια του.

Οι δημιουργοί του παραδοσιακού κομματιού, Σιαμίδη και Αντωνιάδη, κατάφεραν και διαδραμάτισαν μέσα σε ένα κομμάτι την κατάσταση του ξεριζωμιού. Και θέλω να ευχαριστήσω μέσα από την καρδιά μου και τις οικογένειές τους, καθώς μας βοήθησαν πολύ. Το να έχεις ένα τέρταπο μουσικό, λυράρη, όπως τον Κ. Σιαμίδη να αφηγείται ιστορίες από τη Γενοκτονία και ταυτόχρονα να βάζει στην άκρη τον μοντερνισμό και να επικεντρώνεται στην ουσία δεν είναι λίγο...».

(από συνέντευξη της Ηλιάνας Τσακνιράκη)

<https://www.youtube.com/watch?v=32wLf6MiPb0>

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΘΕΩΝ

Η αφήγηση της ιστορίας του Ποντιακού Ελληνισμού με τη γλώσσα του σώματος

Δήμητρα Αργυροπούλου

Ο χορός της φωτιάς, ο χορός των πολεμιστών, ο χορός των θεών!

Χορός σε επτά χρόνους που χορεύεται με πνευστά όργανα, χορός του πολέμου.

Ο Πυρρίχιος!

Αρχαιοελληνική πολιτισμική κληρονομιά. Τον χόρευαν οι Κουρήτες, οι Αθηναίοι στα Παναθήναια και οι Λάκωνες στα Διοσκούρεια.

Η ίδια η θεά Αθηνά τον πρόσφερε ως δώρο στους Έλληνες (Λουκιανός, "Θεών Διάλογοι"). Ήταν η πρώτη που, σείοντας την ασπίδα και το δόρυ της χόρευε τον πυρρίχιο τη στιγμή που ξεπήδησε από το κεφάλι του Δία -δεν γεννήθηκε- με πλήρη πολεμικό εξοπλισμό.

Από την Αρχαιότητα, ο πυρρίχιος χορός εκτελούνταν μόνο με πνευστά όργανα κι αυτό επειδή τα πνευστά είναι κατεξοχήν πολεμικά (Άρης), σε αντιδιαστολή με τα έγχορδα που θεωρούνταν του Απόλλωνα. Σημαντικός στη λατρεία της Αρτεμης, κατά την οποία οι χορευτές ήταν γυναίκες (ο Καλλίμαχος ονομάζει αυτόν τον πυρρίχιο «πρύλις»). Η θεά ήταν η προστάτιδα των Αμαζόνων. Οι Αμαζόνες όμως, ζούσαν στον Εύξεινο Πόντο και ήταν κόρες του Άρη (θεός του πολέμου).

Όλα αυτά, μόνο τυχαία δεν μπορεί να είναι...

Ο Αριστοφάνης αναφέρει ότι αυτός ο χορός ήταν στρατιωτικός και ένοπλος, ο Πλάτων τον περιγράφει σαν πολεμικό χορό με φάσεις άμυνας κι επίθεσης και με τους χορευτές παρατεταγμένους, ένοπλους, σε στρατιωτική

διάταξη. Ο Όμηρος τον θεωρούσε από τους σπουδαιότερους χορούς.

Με το κούρδισμα της λύρας και το άκουσμα της πρώτης μελωδίας, η καρδιά του Πόντιου σκιρτάει. Το σώμα τραντάζεται αποκρινόμενο στη λύρα. Κι έχει πολλά να πει. Με το σώμα τους οι Πόντιοι αφηγούνται ιστορίες...

Η ιστορική μνήμη, σωματοποιείται στην Ποντιακή κουλτούρα. Μνήμη για τόπους, χρόνους, γεγονότα και ανθρώπους...

Κάθε χειρονομία, κίνηση, και ένας κώδικας που χρειάζεται αποκρυπτογράφηση.

Σύμβολο της ζωής και σύμβολο της ποντιακής τους περηφάνιας.

Ο ήχος της Ποντιακής λύρας, εκκωφαντικός και διαπεραστικός, δεν σιωπάει.

Οι χορευτές, άντρες, ντυμένοι με μαύρα ρούχα και οπλισμένοι. Στέκονται σε ευθεία παράταξη, πιασμένοι χέρι-χέρι με το κεφάλι ψηλά. Σταδιακά ο ρυθμός του χορού ανεβαίνει...

Σώματα πάλλονται, πόδια χτυπούν δυνατά το έδαφος. Προστάγματα ακούγονται, χέρια άλλοτε ψηλά και άλλοτε χαμηλά, σχεδόν απροσάρμοστα και ατίθασα. Οι γρήγορες κινήσεις του σώματος, η σύσφιξη των χορευτών μεταξύ τους, η βίαια στροφή των ποδιών στο δάπεδο, οι συσπάσεις των μυών του σώματος, ο ενθουσιασμός που καταλαμβάνει τους θεατές όταν βλέπουν τους χορευτές, όλα αυτά προσδίδουν αίγλη και πρωτοτυπία στο χορευτικό αυτό σύμπλεγμα.

Μέσα από τον Πυρρίχιο «εκπορεύεται» η δύναμη των Ελλήνων του Πόντου.

Νοσταλγία για τη γη των προγόνων τους αλλά και οι ρίζες του συναισθηματικού γενετικού κώδικα των Ποντίων.

Το σώμα του χορευτή μιλά για μια ιστορία ζωής, όπου ξεκινά με ελαφρές κινήσεις, αφηγούμενο τα πρώτα δειλά βήματα στον κόσμο μέχρι τις δυσκολίες που εμφανίζονται, όπου το σώμα τρέμει και προσπαθεί να παραμείνει όρθιο.

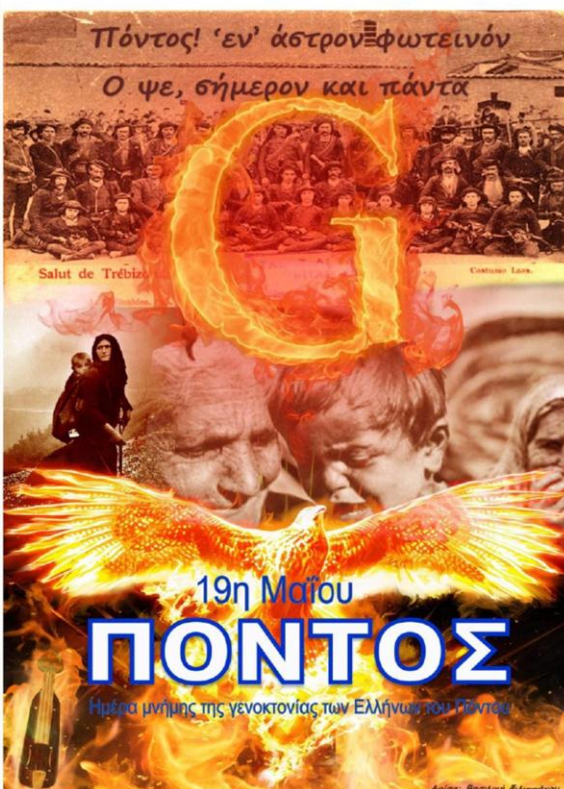
Έπεται, η χαρακτηριστική κίνηση με τα χέρια σηκωμένα προς τον ουρανό και το τρέμουλο του κορμού. Τα πόδια βηματίζουν επί τόπου με πυγμή, γειώνοντας όλη τους την ενέργεια, η στιγμή αυτή, θεωρώ πως είναι η πιο εκστατική κίνηση της χορευτικής τελετουργίας, που φανερώνει την αντίσταση του ανθρώπου στη λήθη της ιστορίας.

Η εσωτερική Διονυσιακή δύναμη του πυρρίχιου, που κατορθώνει να μεταλλάξει την ενεργειακή υπόσταση του χορευτή, παρασύροντάς τον σε έναν τόπο με ανέμους που ξεριζώνουν πέτρες και λυγίζουν κορμιά...

ΠΥΡΡΙΧΙΟΣ, του Βάλια Σαμαρτζίδα

«Πυρρίχιος Σέρρα» του Χρήστου Κεμαντζίδη. Μια εμβληματική καλλιτεχνική καταγραφή του Πυρρίχιου χορού, ταινία μικρού μήκους με αναφορές στα Παναθήναια, μέχρι τις μέρες μας. Αναπαριστά τη μάχη επιβίωσης των Ποντίων στα Ποντιακά Όρη, στα χρόνια της Γενοκτονίας. https://www.youtube.com/watch?v=djL_RpXGrXe

Τι να ξεχαστεί;

ΣΚΕΨΕΙΣ...

από την Βασιλική Φιλιππάκου

Σαν μέσα σε ένα στρόβιλο οι εικόνες που πέρασαν από τα μάτια των ανθρώπων. Εικόνες που δεν ξεθώριασαν και δεν πρόκειται ποτέ. Ούτε για εκείνους που τα είχαν ζήσει ούτε για αυτούς που τα έμαθαν.

Τι να ξεχαστεί;

Το μικρό παιδί που σπαράζει στο κλάμα, στην αγκαλιά της καλομάνας του, που έχασε τη μητέρα του; Η γιαγιά που του εγγονιού της τη μάνα τη βίασαν και τη σκότωσαν;

Ή ο γιός της που τον κρέμασαν; Η εικόνα αλλοφροσύνης και φρίκης εξαιτίας της τουρκικής θηριωδίας δεν ξεχνιέται.

Τι να ξεχαστεί;

Εκείνο το ξαφνικό κλάμα των επτά ηπιών που θα πρόδιε; Σκληρές που θυμίζουν αρχαία ελληνική τραγωδία! Μοιραίες κι απελπισμένες Ελληνίδες μάνες!...

Τι να ξεχαστεί;

Η γενοκτονία; Ο ξεριζωμός; Και τριγύρω, ανάμεσα στον στρόβιλο, οι Πόντιοι με την αρχοντιά, την ευγένεια και το ήθος τους.

Χορευτές περήφανοι, που έσωσαν ό,τι πρόλαβαν... Μα, αληθινά, το μόνο που τους ένοιαξε;...

Η οικογένειά τους, η Παναγιά τους και η λύρα τους!

Οι αφίσες είναι της Βασιλικής Φιλιππάκου, μαθήτριας του μ. Γραφικών Τεχνών. Α' Βραβείο σε Πανελλήνιο Διαγωνισμό Αφίσας.

Χαλαρώνουμε...

ΚΡΥΠΤΟΛΕΞΟ Βρείτε στον πίνακα με τα γράμματα, τις λέξεις από τη στήλη. Στη στήλη υπάρχουν ονόματα πόλεων του Πόντου. Θα τις βρείτε οριζόντια, κάθετα και διαγώνια, κανονικά και αντίστροφα.

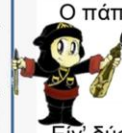
A	A	T	Y	O	Σ	I	N	Ω	Λ
P	M	P	I	Z	O	Y	N	T	A
Γ	H	A	I	N	M	I	Λ	I	A
Y	Λ	Π	Σ	A	N	T	A	Σ	Σ
P	O	E	I	E	B	P	Γ	T	T
O	Π	Z	N	I	I	M	E	P	A
Y	I	O	Ω	Ω	H	A	X	E	Φ
Π	P	Y	Π	P	O	Σ	Ω	N	K
O	T	N	H	Π	N	Σ	I	O	O
Λ	Π	T	A	Σ	I	O	T	O	M
H	Σ	A	M	Ψ	O	Y	N	T	A
Σ	M	O	Φ	P	Ω	P	E	O	N
I	I	E	K	P	Ω	M	N	H	A
X	Ω	N	A	Π	A	E	P	A	K
P	I	Z	A	I	O	N	Ω	N	H
A	T	N	Y	O	Σ	A	P	E	K

- ΑΜΑΞΕΙΑ
- ΡΙΖΟΥΝΤΑ
- ΟΙΝΟΗ
- ΛΙΜΝΙΑ
- ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗ
- ΚΕΡΑΣΟΥΝΤΑ
- ΤΡΙΠΟΛΗ
- ΣΑΜΨΟΥΝΤΑ
- ΣΙΝΩΠΗ
- ΠΑΦΡΑ
- ΣΟΥΡΜΕΝΑ
- ΡΙΖΑΙΟΝ
- ΣΑΝΤΑ
- ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ
- ΙΜΕΡΑ
- ΚΟΜΑΝΑ
- ΦΑΤΣΑ
- ΚΡΩΜΝΗ
- ΚΟΥΤΥΡΑ

ΠΟΝΤΙΑΚΑ ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

Μακρύς μακρύς καλόερος & στούδια πολλά 'κι έχ'.
(Μακρύς μακρύς καλόερος & κόκαλα πολλά δεν έχει)

Απάντηση: Ο *καπνός*

Ο πάππο μ' ασπρογεννάτες κατακέφαλα θαμμένους
(Ο παππούς μου ο ασπρογέννης με το κεφάλι θαμμένος)

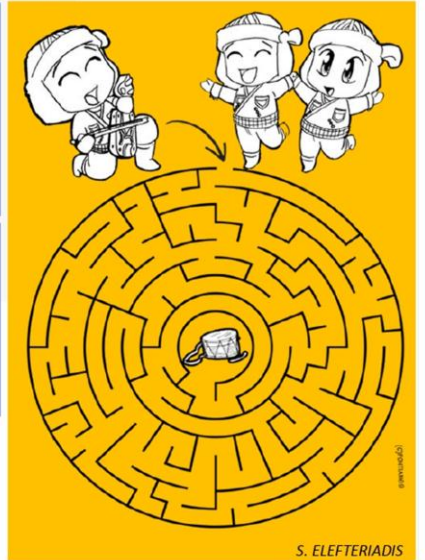
Απάντηση: Το *σκόρδο*

Είν' δύο βουδόπτα, δέν' ατά τρέχ'νε, λύν' ατά στέκ'νε
(Είναι δύο βοδάκια, τα δένω τρέχουν, τα λύνω στέκονται)

Απάντηση: Τα *τσαρούγια*

Βιρβιλίτζα κλώσκειται κι η κοιλία τ'ς πρέσκειται.
(Η σβούρα περιστρέφεται κι η κοιλιά της πρήζεται)

Απάντηση: Το *αδράχτι*

S. ELEFTHRIADIS

Καλομένες & λυκογιαγιάδες

Δεισιδαιμονίες και προλήψεις, κομμάτι της λαογραφικής μας παράδοσης.
Πολλές φορές χρησιμοποιήθηκαν από τους παλιότερους για να ερμηνεύσουν παράξενα φαινόμενα για τα οποία δεν είχαν λογική ή επιστημονική εξήγηση. Διαβάζοντας στη συνέχεια, ίσως, για τους μεγαλύτερους, να ξυπνήσουν μνήμες από ...καλομένες & λυκογιαγιάδες.

Δεν πετάμε τις τρίχες από τη χτένα μετά το χτένισμα, αλλά τις καίμε, γιατί αν τις βρει κάποιος που θέλει να μας κάνει κακό, θα μας **«μαέψει»**.

Αν βουίζει το δεξί αυτί μας, μάλλον θα ακούσουμε **«καλόν χατέρ'»**. Το βούισμα του αριστερού προημνείει κακή είδηση.

Δυο κορυφές του κεφαλιού, δυο παντρείες κι η δεύτερη χρεία.

Χορτάλ'» στον Πόντο αποκαλούσαν τους βρικόλακες. Πίστευαν ότι οι νεκροί των Τούρκων τη νύχτα μεταμορφώνονταν σε μικρόσωμους σκύλους, που έβγαιναν από τον τάφο τους και περιφέρονταν στα χωριά ως το πρωί. Σχετική και η ακόλουθη κατάρα: **«Να χορταλέεις και ψην ναμη δί'ς»** (να βρικόλακιάσεις και να μη βγει εύκολα η ψυχή σου).

Το παιδί που έχει αραιά δόντια **«θα ίνεται ζεγκίντ'ς»**, (πλοίσκος).

Η Τρίτη είναι αποφράδα. Το Σάββατο δεν κόβουν καινούριο ρούχο γιατί θα κοπούν κι οι μέρες αυτού που θα το φορούσε, η λέξη Σάββατο μοιάζει με τη λέξη σάβανο. Τον Φλεβάρη με τις 29 μέρες δεν γίνεται γάμος, γιατί είναι γρουσουζιά, όπως και όλος ο δισεκτος χρόνος.

Παραμονή Πρωτοχρονιάς, τοποθετούσαν στη σκεπή του σπιτιού δίσκο με φαγητά για τις **μαϊσάδες**, τις **«απ' εμπάς καλοί»**, δηλ. τις μάγισσες κι έτσι ζητούσαν την εύνοιά τους.

Όταν φεύγει κάποιος για ταξίδι, δεν σκουπίζουν στο σπίτι κι αν το κάνουν δεν αγγίζουν με τη σκούπα κανέναν, γιατί αυτός θα έχει φτώχεια και βάσανα.

Κατά περίεργο τρόπο, η **τσινέα** (κουσουλιά) που θα πέσει από ένα πετούμενο σε κάποιον, θα φέρει ευτυχία στη ζωή του.

Αν η κάργα πετούσε κρίζοντας, πάνω από ένα σπίτι, σήμαινε κακό. Οι νοικοκυραίοι του έβγαιναν έξω, λέγοντας **«Καλόν να έν' κορώναν»** για να την εξευμενίσουν και να ζορκίσουν το κακό.

Οι γιαγιάδες λένε στα παιδιά που σφυρίζουν το βράδυ: **«Μη συρίζετον, θα τσπλαεύκουνταν οι δαβόλα»** δηλ. «Μη σφυρίζετε, θα μαζετούν οι διάβολοι»

Αν τη νύχτα κάποιος κοιτά στον καθρέφτη, υπάρχει ο κίνδυνος να **«παλαούται»**, δηλαδή να τρελαθεί.

Μεγάλο κακό για το μωρό, να κουνάμε τη κούνια του όταν αυτό δεν είναι μέσα.

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

«Να μέλ', να κερίν»
Ούτε μέλι, ούτε κερί
(για πρόσωπο τελείως άχρηστο)

«Εμ' τ' ωβού τ' απέσ', εμ' τ' ελαίς τ' έξ»
Και του αβγού το μέσα και της ελιάς το έξω.
(για τον πλεονέκτη που θέλει τα πάντα για τον εαυτό του)

«Το γλυκίν η γλώσσα εβνάλ' τ' οφιδ' ας σο τρυπίν»
Η γλυκιά γλώσσα (ομιλία) βγάξει το φίδι απ' τη τρύπα

Γεύσεις κι αρύματα με μνήμη

Σαν ουράνιο τόξο φάθαζαν στο παιδικό μυαλό τα μπαχαρικά που έπεφταν στις κατσαρόλες από τα χέρια των γιαγιάδων & των φιλενάδων τους. Το χαρούμενο τσούρμο γυναικών που αεικίνητο σπιροφύριζε στην κουζίνα & έκανε τα ταψιά ν' αναστενάζουν & τα τραπέζια να βογκούν όταν άνοιγαν φύλλο, έμοιαζε σαν ένα σύνολο κρουσιών. **Ένα από τα Ποντιακά γλυκά των παιδικών μας χρόνων!** Προσφέρονται κυρίως σε γάμους & βαφτίσεις. Το όνομά τους προέκυψε από το χαρακτηριστικό τους σχήμα, που μοιάζει με αυτιά (στα αρχαία ώτια). **«Ομνέζ'νε με τ' ωπίν τ' αθρωπί και για τ' από λέγ'ν'ατα ώτια»**

ΥΛΙΚΑ

- 350 γρ. γιαούρτι αγελαδινό
- 1 φλυτζάνι γάλα
- 2 φακελάκια μπέικιν πάουτερ
- 4 αυγά
- λίγο αλάτι
- Μισό φλυτζάνι λάδι
- Αλεύρι (όσο πάρει)
- 6-7 κουταλιές ζάχαρη

ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Χτυπάμε μαζί τ' αυγά με τη ζάχαρη και προσθέτουμε σιγά-σιγά το γιαούρτι και το γάλα. Συνεχίζουμε να ανακατεύουμε μέχρι να γίνει ένα ομοιογενές μείγμα.

Έπειτα, ρίχνουμε το μπέικιν πάουτερ και λίγο-λίγο το αλεύρι, ώσπου να γίνει μια μαλακή, εύπλαστη ζύμη, που να μην κολλάει. Κατά τη διάρκεια του ζυμώνματος, για να μην μας κολλάει η ζύμη, βάζουμε στα χέρια μας λίγο λάδι.

Στη συνέχεια ανοίγουμε φύλλο πάχους περίπου ενός δαχτύλου και κόβουμε κομμάτια σε σχήμα ρόμβου.

Με το μαχαίρι ανοίγουμε μια τρυπούλα στη μέση. Παίρνουμε τη μια άκρη από το κομμάτι του ρόμβου και την περνάμε μέσα από την τρυπούλα. Με αυτό τον τρόπο, το σχήμα που θα βγει θα θυμίζει ωτί, δηλαδή αυτί.

Τέλος, σε καυτό ελαιόλαδο, βάζουμε τα ωτία. Τα ψήνουμε μέχρι να ροδίσουν.

Μπορούμε να τα σερβίρουμε σκέτα ή πασπαλισμένα με άχνη ζάχαρη.

Καλή εύνοια & Καλή σας όρεξη!